

Bioloģiskajai sēklkopībai jāieliek labi pamati

Eiropas programmas HORIZON 2020 projekta *Liveseed* ietvaros 31. janvārī notika starptautisks seminārs, lai izvērtētu bioloģisko lauksaimniecības sēklu audzēšanu un izmantošanu Baltijas valstīs. Semināra dalībnieku vidū bija pārstāvji no Baltijas valstu lauksaimniecības ministrijām, sertificēšanas institūcijām, pētniecības un konsultāciju iestādēm, kā arī Latvijas, Lietuvas un Igaunijas bioloģiskie lauksaimnieki un sēklaudzētāji. Semināra darbu vadīja projekta eksperti no Latvijas, Vācijas, Holandes un Francijas. Diskusiju rezultātā tika izstrādātas deklarācijas katrai Baltijas valstij par turpmākiem soļiem, kas paredz sekmēt bioloģiskās sēklas audzēšanu, sagatavošanu un lietošanu jau nākamajā gadā.

TEKSTS un FOTO: Monika SPROGE

Pašlaik Latvijā ir 4145 bioloģiskās saimniecības, kas aizņem 14.3 % jeb 259 000 ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes. No šīs platības 45.9 % ir pastāvīgās ganības, 53.3 % ir laukaugi – galvenokārt labības un lopbarības kultūras un 0.7 % dāudzgādīgās kultūras, piemēram, ogu krūmi. Lietuvā pašlaik reģistrētas 2539, bet Igaunijā 1753 bioloģiskās saimniecības.

Kopumā Latvijā ir reģistrēti apmēram 190 sēklaudzētāju, 26 no tiem ir bioloģiskās lauksaimniecības sēklaudzētāji. Zīmīgi, taču Latvijā nav vietējo bioloģiskās sēklaudzēšanas uzņēmumu, bet tāds pastāv Lietuvā. Pasākuma dalībniekus pārsteidza Lietuvas firmas *Agrolip* ziņojums par bioloģiski audzētas sēklas sagatavošanu un eksportu. Tomēr visās Baltijas valstīs bioloģiski audzētas sertificētas sēklas trūkst. Tāpēc pārsvarā tiek izmantota zemnieku saimniecībās pašu audzētā, jo īpaši tas attiecas uz graudaugiem, turklāt saimnieki var atkārtoti izmantot pašu sēklas, un tās tiek akceptētas kā bioloģiskajai saimniecībai atbilstošas, taču nesertificētu sēklu maiņa vai pārdošana savā starpā

nav atļauta.

Šobrīd bioloģiskie lauksaimnieki ir vieni no galvenajiem sertificēto sēklu (bioloģisko un konvencionālo) pircējiem, jo viņiem ir jāpilda likumdošanā noteiktie bioloģiskās lauksaimniecības kritēriji, to pārrauga bioloģiskās sertificēšanas institūcijas.

Pārāk daudz izņēmumu

Kā zināms, Latvijā par bioloģiskās lauksaimniecības sēklu datubāzes pārvaldību un atļauju izsniegšanu bioloģiskajiem zemniekiem izmantot nekodinātu sertificētu konvencionālo sēklu atbild Valsts augu aizsardzības dienests. 2017. gadā šajā datubāzē informāciju par sagatavoto bioloģisko sēklu bija iekļāvuši 13 sēklu piegādātāji. Tajā ir norādīts pieejamais katras šķirnes sēklu daudzums, tomēr ārzemju sēklaudzētāji vēl nevar iekļaut savus piedāvājumus Latvijas datubāzē, jo tiek uzskatīts, ka šīs sēklas ir daudz dārgākas par vietējā ražojuma sēklām. Turklāt piedāvātās šķirnes var nebūt piemērotas Latvijas augšanas apstākļiem.

Tomēr, ja bioloģiskais zemnieks vēlas audzēt šķirni, kas nav pieejama datubāzē, no VAAD jāsaņem atļauja iegādāties izvēlēto konvencionālo sēklu.

Seminārā klātesošie lauksaimnieki pauda viedokli, ka tādējādi izveidojusies absurdas sistēma – bioloģiskās lauksaimniecības sēklas ir daļēji sertificētas Latvijā un pēc tam tiek eksportētas, piemēram, uz Dāniju tūrišanai un sēklu kvalitātes sertifikācijas pabeigšanai. Lai gan Latvijā tiek ražota bioloģiska sertificēta sēkla, bioloģiskajiem lauksaimniekiem ir viegli iegūt atļaujas ne bioloģiski audzētu sēklu iegādei. Klātesošie apliecināja un piekrita, ka Latvijā bioloģiskajiem sēklaudzētājiem nav pieejams stabils tirgus un lauksaimnieki var izvēlēties arī šķirnes, kas nav pieejamas bioloģisko sēklu datubāzē. Jau gadiem iestrādājusies prakse, ka vairums bioloģisko lauksaimnieku saņem atļauju no VAAD, ja bioloģiskās lauksaimniecības sēklas konkrētai šķirnei nav pieejamas pietiekamā daudzumā, faktiski iesēj konvencionālu sēklu, bet pārdod kā bioloģiski audzētu. Interesanti, ka, šādi operējot ar likumu, nerodas nekādu pretrunu, ja nu vienīgi rodas jautājums – vai, novācot šādu ražu, nododot graudus pārstrādātājam, galarezultātu varam dēvēt par bioloģisku produktu?

Saimnieki, kuri strādā ar sertificētu bioloģisko materiālu, uzskata, ka tā ir apzināta, likumīga, tomēr blēdišanās, kas izveidojusies daudzu gadu laikā, pie visa vairojot grūtos audzēšanas apstākļus un bioloģiskās sēklas deficitu, kā arī ierobežoto sugu daudzveidību iepriekšminētajā datubāzē. Tāpēc klātesošie runāja arī par ES tiesisko regulējumu bioloģiskajai lauksaimniecībai un bioloģisko sēklu datubāzu apvienošanas iespējām ne tikai Baltijas

valstu līmenī, bet iekļaujot arī vairākas citas ES valstis, kurās audzēšanas apstākļi ir līdzīgi.

Nepieciešams atbalsts

Taču kā galveno šķērsli bioloģiskās sēklas izmantošanai klātesošie minēja sertificētās bioloģiskās sēklas cenu, līdz ar to bioloģiskās lauksaimniecības sēklu izmantošana, viņuprāt, būtu jāsubsidē. Pirms Latvijas iestāšanās ES lauksaimnieki tika subsidēti, lai izmantotu sertificētās sēklas, tagad to vairs nedara. Tāpat lauksaimniekiem pašiem jāmaksā par bioloģiskās lauksaimniecī-

Pašlaik saņemt atļaujas nebioloģisku sēklu sēšanai bioloģiskajās saimniecībās ir pārāk vienkārši.

bas sēklu transportēšanu, ja tās pieejamas attālākā valsts daļā. Lai gan likums to neatļauj, lauksaimniekiem ir Joti ērti un lēti pirk nesertificētās sēklas (patiesībā tās būtu jāsauc nevis par sēklu, bet gan dīgtspējīgiem ražas graudiem) tiesi no citiem lauksaimniekiem, parasti tiem, ar kuriem sadarbība izveidojusies vairāku gadu garumā, ir pazīšanās vai citi labvēlīgi apstākļi. Saskaņā ar Lauku attīstības programmu (tiešie maksājumi) Latvija piedāvā subsīdijas sēklaudzētājiem gan bioloģiskajā, gan konvencionālajā

Horsch Pronto DC – piemērota visiem apstākļiem!

HORSCH

- Darba platums 3–9 m
- 2800–5000 l tvertne
- Nepieciešams mazas jaudas vilcējs
- Priekšapstrādes disku sistēma
- Vienkārša darba dzīluma regulēšana
- Precīzs dozators un vieglā kalibrācija
- Augsnes blīvēšana un izlīdzināšana
- TurboDisc sējas lemesis – precīzs un efektīvs
- Iespējama vienlaicīga minerālmēslu iestrāde kopā ar sēklu vai atsevišķi
- Inovatīvi precīzās lauksaimniecības risinājumi

LYTAGRA AS
Maskavas iela 451, Rīga
Tālr.: 67100300
E-pasts: lytagra@lytagra.lv

Tehnikas tirdzniecība:
Zemgale – tālr.: 26622073
Kurzeme – tālr.: 26636887
Vidzeme – tālr.: 25419628
Latgale – tālr.: 26636747

Serviss – tālr.: 29262314
Rezerves daļas: 28681528

WWW.LYTAGRA.LV

Starptautiskā semināra dalībnieki apsprieda bioloģisko sēku audzēšanu un izmantošanu Baltijā.

lauksaimniecībā vienādā apjomā, ja ir sasniegts noteikts minimālais ražīgums no viena hektāra.

Vācijas bioloģiskās sēklaudzēšanas eksperte Freja Šēfere minēja, ka Baltijas valstu bioloģiskie sēklaudzētāji likuši pārlieku lielu uzsvaru uz subsīdijām. Lai gan situāciju var saprast un atbalsts noteikti esot vajadzīgs, mūsu zemnieki nevarot gaidīt izrāvienu, jebkuru sarunu vai procesu uzsākot ar motivāciju – iegūt pēc iespējas lielākas subsīdijas vai finansiālo atbalstu no ES. Viņasprāt, zemniekiem, lauksaimnieku NVO un ekspertiem jānāk kopā pie apaļā galda un jādiskutē par iespējām veicināt bioloģiski sertificētas sēklas audzēšanu. F. Šēfere seminārā minēja, ka pārējās Baltijas valstis var nemet piemēru no Latvijas un arī izveidot ekspertu grupas, bet vēlāk var apsvērt vienas vēl augstāka līmena ekspertu grupas izveidi, kas pārstāvētu Baltijas reģiona intereses starptautiskā arēnā. „Tāpat būtiska loma ir katras valsts valdībai, kam individuāli jādefinē savas valsts lauksaimniecības virzieni. Jāsaprot, kas būs tās jomas, kā šajā gadījumā sēklas materiāls, ko jūs (Latvijā) audzēsiet. Ja spēsiet vienoties par galvenajām vadlīnijām, papildināsiet, paplašināsiet sertificētu bioloģiskās sēklas materiāla datubāzi, dosiet saimniekiem pārejas periodu divus, trīs gadus, lai viņi spēj izveidot sēklas materiālu, rezultāti neizpaliks.”

Uz konvencionālajiem sēklu audzētājiem auditorijā neviens lielas cerības nelika, jo vairāku gadu pieredze parādījusi, ka konvencionālie nav ieinteresēti pāriet uz bioloģiskās lauksaimniecības sēklas audzēšanu. Turklat audzēt sēklas bioloģiskās lauksaimniecības apstāklos ir grūtāk, nemaz nerunājot par to, ka tādā gadījumā nepieciešamas investīcijas piemērotu šķirņu izveidei. Rezultātā Latvijas bioloģiskās lauksaimniecības sēklaudzētāji tirgū nav konkurētspējīgi, viņi nespēj nodrošināt labu cenu un

pieprasījumu, leklausoties dzirdētajā, F. Šēfere bilda, ka sarunu uzsākšana ar vaimanāšanu rada nepareizu priekšstatu: „Tēlaini izsakoties – jūsu namam ir caurums jumtā, ir radusies sūce, bet jūs vēlaties pabāzt apakšā spainīti, kas šajā gadījumā ir subsīdijas. Tā tas nestrādā. Ir jāmaina viss jumts – jāmaina domāšana. Jā, ir grūti, tāpēc nepieciešams pārejas periods, valstī ir jāstimulē ražotājs, par to nav runas, bet meklēt vainīgo ir neauglīgi. Laiks rit, ir jārīkojas.”

Paraksta deklarācijas

Semināra gaitā visu triju valstu dalībnieki bija sadalīti vairākās darba grupās, kurās diskutēja par to, kā palielināt bioloģiskās sēklas ražošanas apjomus,

Ilze Skrabule, AREI Priekuļu pētniecības centra agronome, vadošā pētniece.

kā veicināt bioloģisko sēku lietošanu saimniecībās, kā motivēt saimniekus un kā uzlabot sadarbību sēklu ražotāju, lietotāju un valsts institūciju starpā. Igaunijas Dzīvības zinātņu universitātes Bioloģiskās lauksaimniecības centra pārstāve Elēna Peetsmann pasākuma noslēgumā klāstīja punktus, kurus Igaunija iekļāvusi savā deklarācijā, sakot, ka pašlaik viņu bioloģisko sēklu datubāze ir viens liels Excel fails, ko ir nepieciešams padarīt lietotājam draudzīgāku, tāpēc datubāzes attīstība ir viens no uzdevumiem turpmākajam gadam. „Tāpat uzskatām, ka zināšanu pārnesei ir būtiska loma bioloģiskās sēklaudzēšanas veicināšanā. Nepieciešams informēt saimniekus par tām sugām, kas ir vispiemērotākās mūsu reģionam. Esam vienisprātis, ka pētniecības institūtā jārīko dažādi pasākumi, Lauku dienas un informatīvie semināri, lai jaunie ražotāji izvēlētos bioloģisko lauksaimniecību. Tāpat deklarācijā iekļāvām punktu par atbalstu. Šobrīd, izmantojot bioloģiskās sēklas, saimnieks Igaunijā saņem 25 % papildu atbalsta naudu, bet mēs uzskatām, ka šai naudai būtu jābūt vēl

lielkai un jāiekļauj arī cita veida laukaugi. Tieks izstrādāts Igaunijas lauksaimniecības attīstības plāns, un jaunajā selekcionēšanas programmā ir jāiekļauj tās sugas, kas ir piemērotas bioloģiskajai saimniekošanai. Tāpat runājam par ekspertu grupas nepieciešamību kopā ar Igaunijas Zemkopības ministriju,” uzstāšanās laikā minēja E. Peetsmann.

Ar Lietuvas partneru deklarācijas izklāstu un galvenajiem uzsvariem uzstājās Lietuvas sertificēšanas institūcijas *Ekoagros* pārstāvē Virdžīnija Lukašiene, norādot, ka pilnībā pievienojas Igaunijas kolēģiem jautājumā par datubāzes tehniskajiem uzlabojumiem, taču citādi viņu datubāze darbojoties lieliski. Trūkstot vien sēklas kvalitātes rādītāju un jaunāko datu precizējumu. „Runājot par bioloģisko sēklaudzēšanu, mums vispirms ir tieši un skaidri jānodefinē, kas īsti ir bioloģiskā sēklaudzēšana un kuras šķirnes ir atbilstošas bioloģiskai audzēšanai, ražošanai. Tāpat tuvākā gada laikā, balstoties uz testiem un likumdošanu, mums jāizveido piemērotāko šķirņu saraksts. Līdzīgi kā pārējās valstis, arī mēs uzskatām, ka galvenie uzsvari jāliek uz izglītību, un mēs vēlamies celt apziņas līmeni ne tikai ražotājiem, bet arī patērētājiem. Tāpat kā igauņu kolēģiem, arī mums ir jāizveido savas ekspertu grupa no politiķiem, lauksaimniekiem, ražotājiem, patērētājiem un pētniekiem. Mums patika doma par obligāto apmācību kursu saimniekiem, lai varētu pretendēt uz subsīdijām, tāpēc arī šo punktu iekļāvām savā deklarācijā.”

Savukārt Latvijas grupas moderatore – Sēklaudzētāju asociācijas priekšsēdētāja Sanita Zute vēstīja, ka latvieši savā deklarācijā

iekļāvuši vēlmi padarīt sēklu datubāzi viegli pieejamu, papildinātu ar bagātīgu informāciju, sākot no lauku apskatēm, līdz brīdim, kad sēkla ir pārdota. „Baltijas valstīm nepieciešama viena kopīga datubāze, jo tā mēs varētu meklēt mūsu reģionam līdzīgas un piemērotas šķirnes. Diemžēl Latvija šobrīd nevar lepoties ar bioloģisko sēklaudzēšanas nozari. Ja vēlamies Joti ātri sasniegt rezultātu, tad visefektīvākais būtu atbalsts. To redzam no kolēģiem Igaunijā, atbalsts tieši lietotājam, liekot viņam izvēlēties sertificētu bioloģisko sēklu, varētu būt viens no tiem, kā visātrāk likt aizdomāties un pievērsties šai nozarei. Tas arī palīdzētu ražotājiem saprast savu tirgu un perspektīvu audzējot, sertificējot bioloģiskās sēklas. Bioloģiskā sēklaudzēšana nav vienkārša, un mēs gribētu, lai būtu arī atbalsts bioloģiskās sēklaudzēšanas materiāltehniskajai bāzei, jo iekārtas ir dārgas. Tāpat uzmanība jāveltī informācijas apritei par to, kā audzēt bioloģiskās sēklas. Protams, sēklaudzēšanas nozare ir atkarīga no pieprasījuma, tieši tāpēc jāatbalsta sēklu lietotāji, taču pašlaik saņemt atļaujas nebioloģisku sēklu sēšanai bioloģiskajās saimniecībās ir pārāk vienkārši. Esam aizmirusi aizdomāties, kāpēc izvēlamies bioloģisko sēklu. Līdzīgi kā pārējās valstis, nonācām pie secinājuma, ka mūsdienās informācija ir jāpasniedz ne tikai aktīvāk, bet arī interaktīvāk. Savukārt bioloģiskās sēklaudzēšanas ekspertu grupa, kas darbojas ZM paspārnē, būtu jāpapildina ar pārstrādātājiem, lauku konsultantiem, bioloģiskās produkcijas ražotājiem, lai mēs kopīgi formulētu, kādiem mērķiem bioloģiskā produkcija tiek ražota. Tā mēs aizrunājāmies par stratēģiju valstī, par bioloģiskās lauksaimniecības ētiku,” min S. Zute.

Vairāk lopbarības ar CLAAS ROLLATEX PRO.

- Pilnīga rituļa malu nosegšana pasargā no masas bojājumiem
- Garākais tirgū pieejamais tīkla rullis

- Netlock tehnoloģija novērš tīkla krokošanos
- Uzlabora tīkla salipšana - tīkls labāk saķeras un turās pie rituļa virsmas
- Uzlabora rituļa saturēšana

CLAAS lopbarības ietīšanas materiāli pieejami mūsu tirdzniecības centros visā Latvijā.

Jelgavā, Rubeņu ceļā 46C, t. 63001765
Valmierā, Mūrmuižas ielā 5, t. 64221068
Krustpils nov., Krustpils pag., "Asniņos" t. 65207220
Rēzeknē, Jupatovkas ielā 5B, t. 26655003
Kuldīgā nov., Rumbas pag., "Tornīšos", t. 27897894
www.konekesko.lv webshop.konekesko.lv

